

Analytická část

Podle údajů MŠMT působilo v září 2022 v Česku ve školách celkem 153,8 tis. učitelů (přepočtený počet osob na plný pracovní úvazek). Necelá čtvrtina (22,5 %; 34,6 tis.) z nich působila v mateřských školách, necelá polovina (47,9 %; 74,3 tis.) učila na základních školách a 27,6 % (42,5 tis.) se věnovalo výuce na středních školách. Přibližně tisíc učitelů, necelé 1 %, pak působilo na konzervatořích a obdobný počet na vyšších odborných školách. Na celkové zaměstnanosti se učitelé působící v regionálním školství podíleli 3,0 %. Kromě učitelů bylo na školách zaměstnáno dalších 46,5 tis. pedagogických pracovníků, kam patří především asistenti pedagoga (24,4 tis.) a vychovatelé v družinách a dalších školských zařízeních (16,5 tis.).

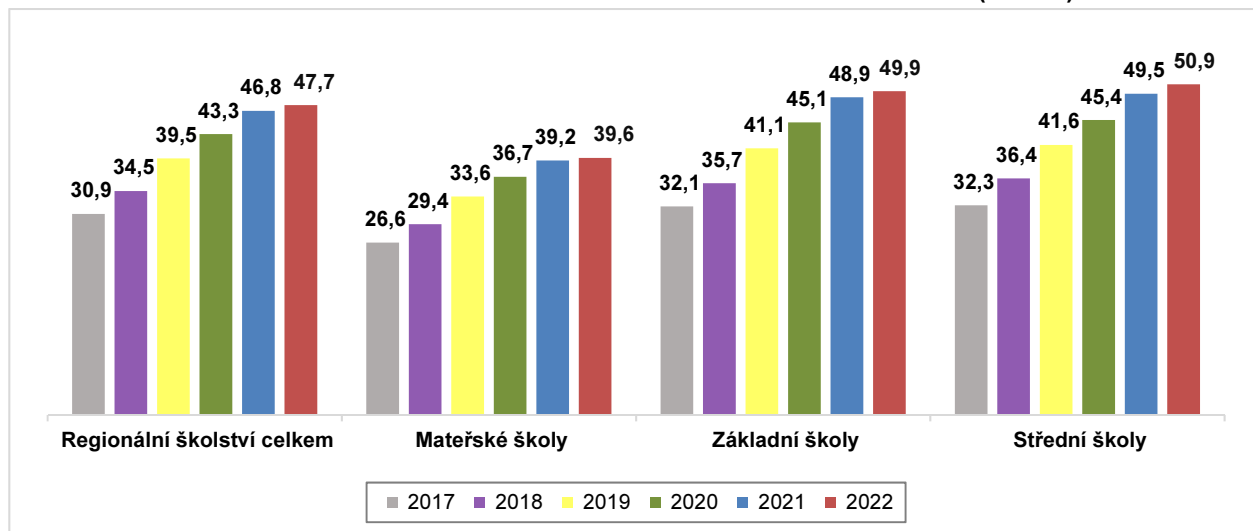
1. Základní údaje

V roce 2022 učitelé pracující v regionálním školství pobírali hrubou mzdu **v průměru 47 731 Kč** měsíčně.¹ Meziročně si učitelé polepšili o 898 Kč, což je výrazně menší nárůst, než byl v předchozích šesti letech, kdy jejich mzdy každoročně rostly v řádech tisíců korun.

Procentuálně jejich mzdy v roce 2022 meziročně vzrostly o 1,9 %, při započtení vlivu roční inflace ve výši 15,1 %, jejich **mzdy reálně poklesly** o 11,4 % (-4 612 Kč).² Podrobnější informace o vývoji reálných mezd učitelů budou uvedeny níže. Výdělky učitelů v roce 2022 **odpovídaly 110 % průměrné mzdy v Česku**. Ve srovnání se mzdou zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním šlo o 73 %. I tyto údaje budou podrobněji rozebrány dále.

UPOZORNĚNÍ: Poměrový ukazatel, mzdy učitelů jako % průměrné mzdy ČR, je spočten z údajů o průměrné mzdě zaměstnanců získaných v rámci Strukturální mzdové statistiky, aby byl zachován jednotný zdroj obou údajů. ČSÚ obvykle zveřejňuje informace o vývoji průměrných mezd z podnikového výkaznictví, které však neumožňují získat údaje o průměrných mzdách za jednotlivá zaměstnání a ani podle jednotlivých charakteristik zaměstnanců jako je například pohlaví, věk či nejvyšší dosažené vzdělání. Podrobněji viz metodologický úvod. Ve vztahu k průměrné mzdě v národním hospodářství získané ČSÚ v rámci podnikových zjišťování, se průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v roce 2022 rovnala 118 %.

Graf 1: Průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v Česku v letech 2017 až 2022 (tis. Kč)

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

¹ Zdrojem dat pro zde uvedené údaje o mzdách učitelů v regionálním školství je speciální zpracování dat ze strukturální mzdové statistiky zaměstnanců. Tyto údaje se mohou z metodických důvodů lišit od údajů zveřejňovaných za mzdy učitelů MŠMT získané v rámci jejich čtvrtletního statistického zjišťování P1-04. Podrobněji viz metodologický úvod. Podle údajů MŠMT ze zjišťování P 1-04 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v regionálním školství 48 167 Kč.

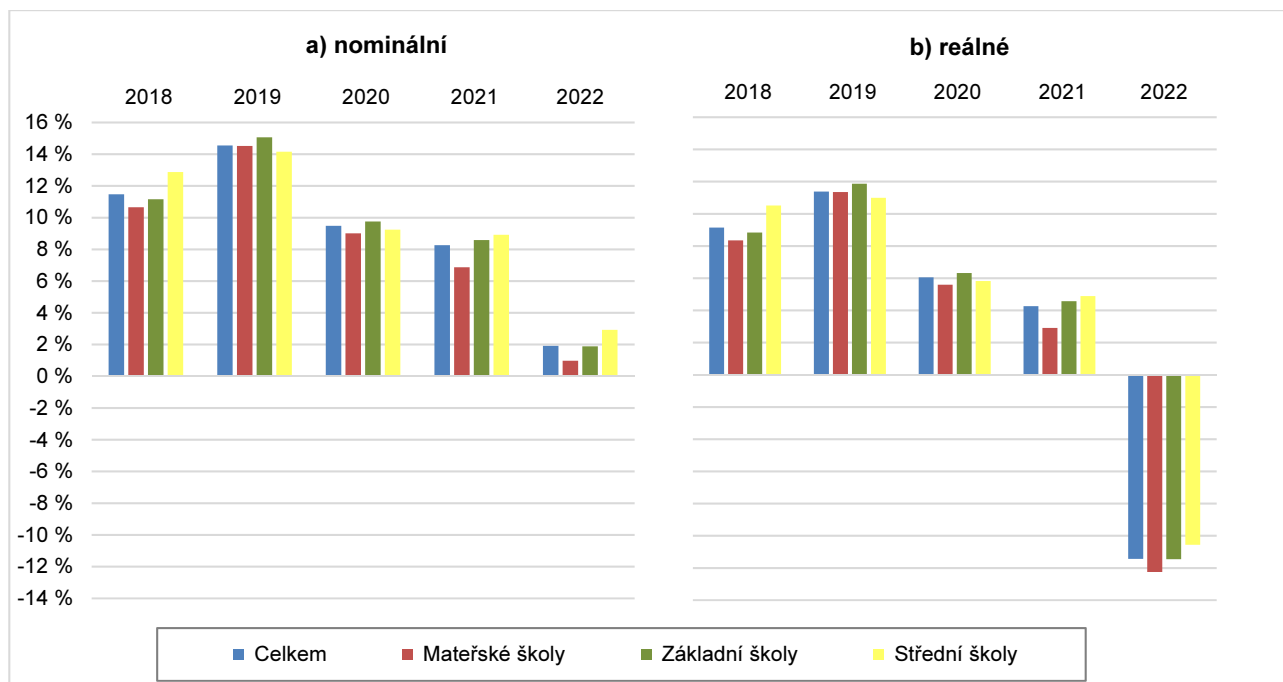
² Nárůst/ pokles reálné mzdy učitelů v roce 2022 je spočítán jako podíl indexu průměrné hrubé měsíční nominální mzdy učitelů mezi roky 2022 a 2021 a indexu spotřebitelských cen za shodné období.

Nejvíce v roce 2022 vydělávali učitelé na středních školách, a to měsíčně v průměru 50,9 tis. Kč hrubého. To je o cca 1 tisíc Kč více, než byla průměrná mzda učitelů na základních školách (49,9 tis. Kč) a o 11 tis. Kč více než mzda učitelů v mateřských školách (39,6 tis. Kč). Rozdíl mezi mzdami učitelů na středních a základních školách se v letech 2015 až 2021 pohyboval v průměru okolo 500 Kč, nyní tedy vzrostl na dvojnásobek. Rozdíl mezi mzdami učitelů na základních a mateřských školách se naopak zvětšuje každoročně již od roku 2012.

Po letech 2018 a 2019, kdy meziroční tempo růstu průměrné hrubé měsíční nominální mzdy (dále jen „průměrná mzda“) učitelů dosáhlo dvouciferných hodnot, došlo v roce 2020 k jeho zpomalení. To pokračovalo i v roce 2021, kdy si učitelé v regionálním školství meziročně polepšili o 8,3 %³. V roce 2022 mzdy učitelů vzrostly o 1,9 %, v absolutním vyjádření o 898 Kč. Jak bylo uvedeno již výše, při započtení nárůstu spotřebitelských cen, se průměrná hrubá měsíční mzda učitelů meziročně reálně propadla o 11,4 %, tj. více než poklesla průměrná reálná mzda v celém národním hospodářství.

V roce 2022 meziročně nejvíce vzrostly mzdy učitelů na středních školách, a to procentuálně o 2,9 %, v absolutních číslech o 1,4 tis. Kč. O něco nižší meziroční nárůst můžeme pozorovat u učitelů ze základních škol (1,9 %). Učitelům v mateřských školách se mzdy zvedly o 1,0 %. Rozdíl ve výši výdělků mezi učiteli v mateřských školách v porovnání s jejich kolegy na základních a středních školách se tak stále prohlubuje.

Graf 2: Meziroční změny průměrné hrubé měsíční mzdy učitelů v letech 2018 až 2022 (%)

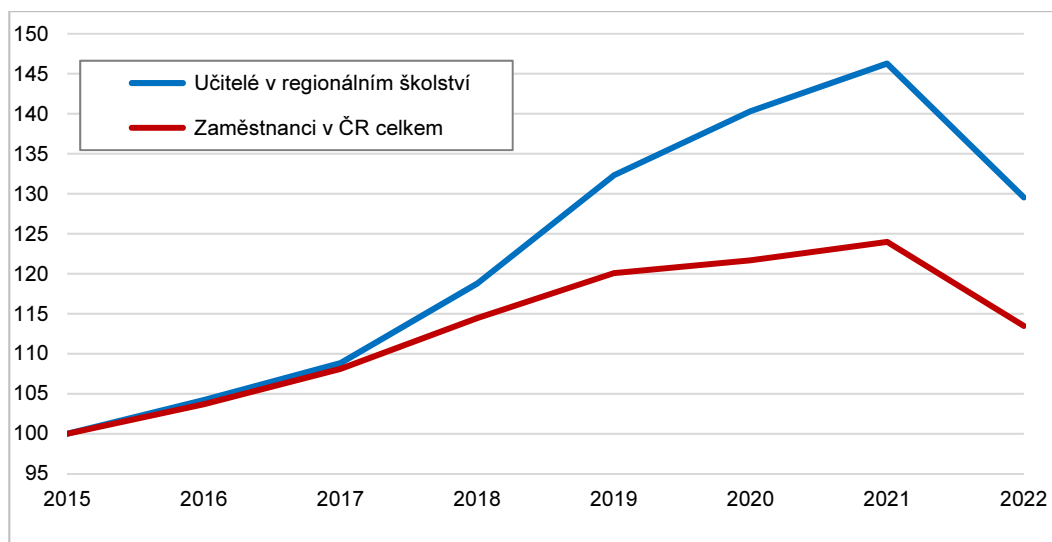

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Meziroční nominální nárůsty průměrných hrubých mezd učitelů se v letech 2013 až 2015 pohybovaly v průměru kolem 2 %. V následujících dvou letech se každoročně zvyšovaly o 2 procentní body, a to z 2,8 % v roce 2015 na 6,9 % v roce 2017. V roce 2018 skokově meziročně vzrostly o 11,5 % a v roce 2019 o 14,5 %. V letech 2020 a 2021 sice průměrné mzdy učitelů stále rostly, ale již o 9,5 %, respektive 8,3 %. V roce 2022 se meziročně zvýšily o 1,9 %, tj. obdobně jako v letech 2013 až 2015, ale při mnohem vyšší inflaci, jejíž efekt násobně převážil nárůst nominální mzdy.

V roce 2022 průměrná míra inflace dosáhla rekordních hodnot (15,1 %) a rozdíly mezi nárůsty nominálních a reálných mezd se prudce zvýšily. Zatímco nominálně mzdy meziročně vzrostly o výše zmíněných 1,9 %, reálně klesly o více než 11 %.

³ Díky zrušení superhrubé měsíční mzdy od 1. 1. 2021 vzrostla v roce 2021 navíc všem zaměstnancům, tedy i učitelům, jejich čistá mzda. Při průměrné hrubé měsíční mzdě 47 tis. Kč, tento nárůst činil 2 600 Kč.

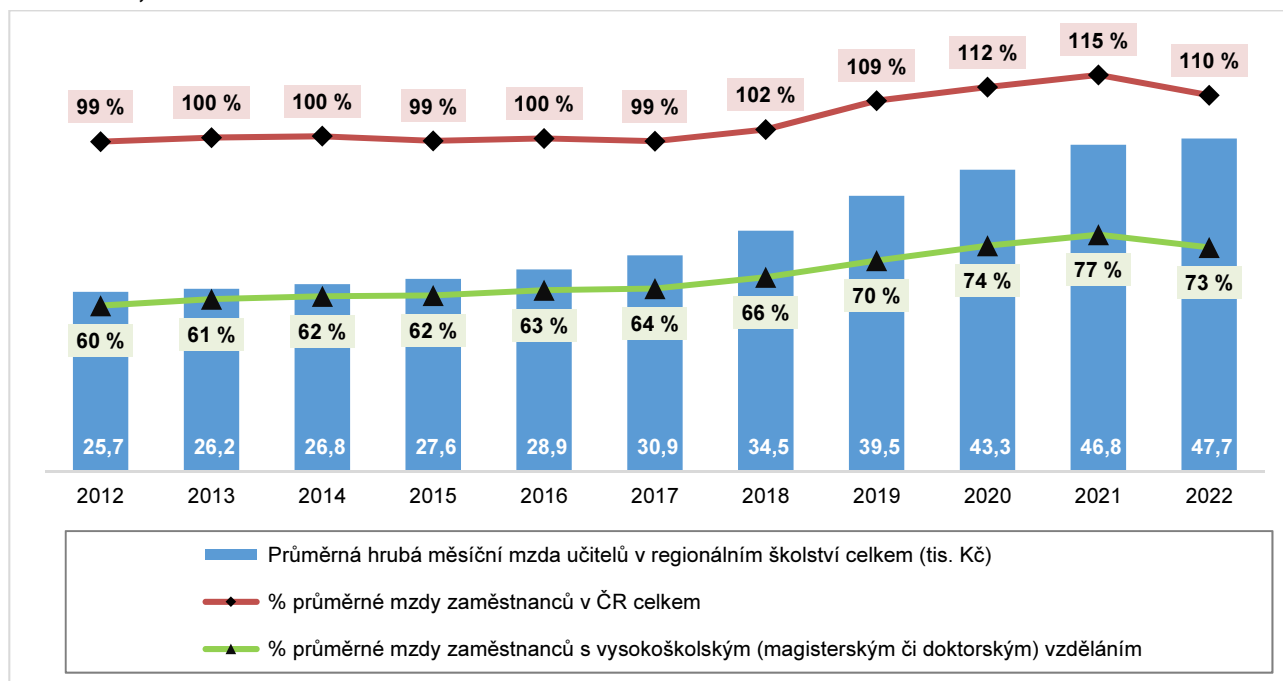
Graf 3: Vývoj reálných mezd učitelů v porovnání se zaměstnanci celkem (rok 2015=100)

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

V letech 2014 až 2017 rostla reálná mzda učitelů obdobným tempem, jako rostla průměrná hrubá měsíční mzda v národním hospodářství celkem. V následujících letech, a to až do roku 2021 rostly mzdy učitelů podstatně rychleji než mzdy ostatních zaměstnanců. Jestliže v případě učitelů byla reálná mzda v roce 2021 o téměř polovinu vyšší než v roce 2015, u zaměstnanců v ČR celkem vzrostla o cca čtvrtinu. Jak již bylo uvedeno výše, v roce 2022 se reálná mzda jak učitelů, tak zaměstnanců celkem výrazně propadla. V případě učitelů to bylo přibližně na úroveň roku 2019.

2. Srovnání se mzdami zaměstnanců celkem a zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním

Povolání učitele klade vysoké požadavky na kvalifikaci a na trhu práce je učitelů nedostatek. Na jejich už náročnou pracovní náplň byly navíc v posledních letech v souvislosti s pandemií Covid-19 nebo integrací dětí ukrajinských uprchlíků kladeny další nároky. Proto by se dalo předpokládat, že budou učitelé finančně hodnoceni lépe, než jaký je republikový průměr, resp. průměrná mzda zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním.

Graf 4: Srovnání mezd učitelů s průměrnou mzdou a mzdou zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním, 2012–2022

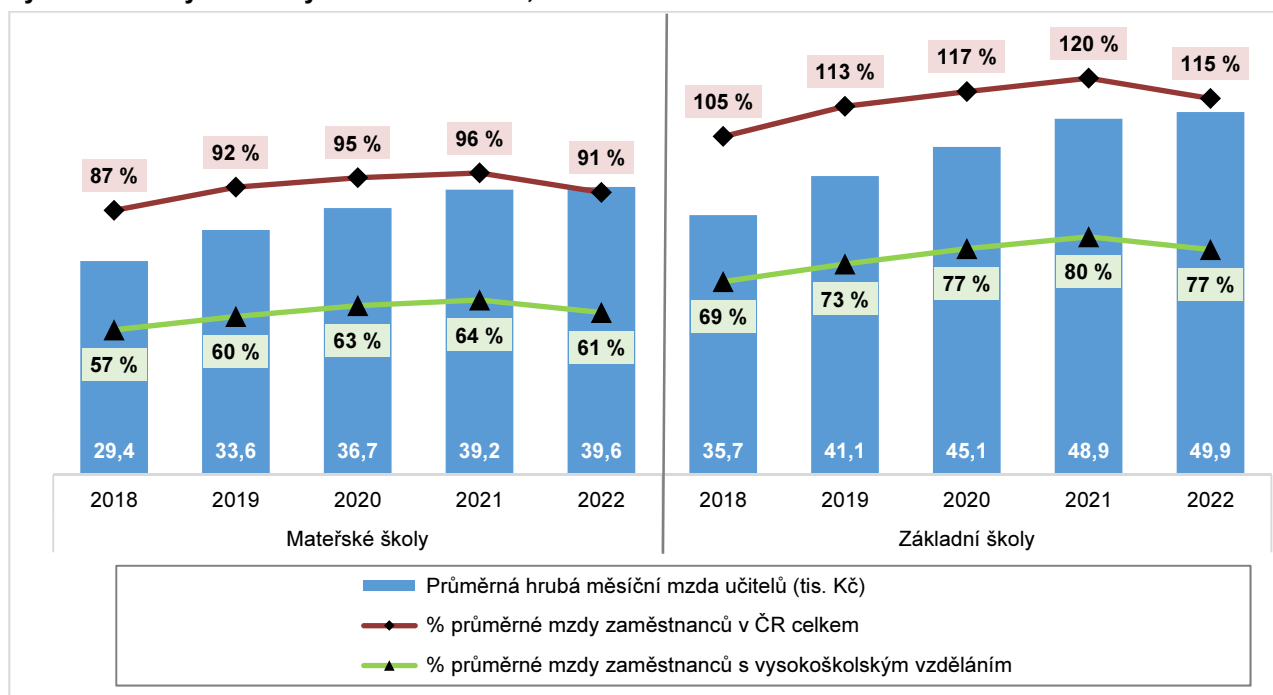
Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

V letech 2012 až 2017 průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v regionálním školství oscilovala na úrovni průměrné mzdy v ČR celkem. V roce 2018 ji poprvé převýšila o necelých 600 Kč, o rok později to bylo již o více než 3 tisíce Kč a v roce 2021 o 6 tisíc. Tento rozdíl se v roce 2022 výrazně snížil a hrubé měsíční výdělky učitelů přesáhly průměrnou mzdu v Česku o 4 300 Kč, tj. obdobně jako v roce 2020.

V relaci k průměrné hrubé měsíční mzdě zaměstnanců celkem tak v roce 2022 pobírali učitelé 110 % tohoto výdělku. Při podrobnějším pohledu podle jednotlivých stupňů škol vidíme, že učitelé v mateřských školách na průměrnou mzdu nedosáhli, a v roce 2022 vydělávali 91 % této mzdy, což je o 5 procentních bodů méně než v předchozím roce.

I přes to, že se v médiích často objevuje srovnání učitelských platů pouze s průměrnou mzdou, nejedná se o plně vypovídající srovnání. Průměrná mzda se vypočítává z mezd všech pracujících v Česku, tedy i těch s nižším vzděláním. Učitelské povolání však vyžaduje vysokou odbornost a dle školského zákona musí učitel na základní či střední škole (až na výjimky) absolvovat alespoň tzv. učitelské minimum, které lze získat až po absolvování magisterského studia. A ačkoliv mzdy učitelů v posledních letech výrazně vzrostly, stále nedosahují průměrné mzdy, kterou pobírají zaměstnanci s vysokoškolským (magisterským či doktorským) vzděláním. Průměrná mzda učitele v regionálním školství byla v roce 2022 o 17 211 Kč nižší, než si v průměru vydělali zaměstnanci s vysokoškolským vzděláním a představovala tak 73 % tohoto srovnávacího výdělku.

Graf 5: Srovnání mezd učitelů mateřských a základních škol s průměrnou mzdou a mzdou vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců, 2018–2022

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Po roce 2018 se toto srovnání mezd učitelů se zaměstnanci s vysokoškolským vzděláním postupně zlepšovalo, nejmenší rozdíl byl evidován v roce 2021, pouze 14,3 tis. Kč. V roce 2022 však učitelé opět vydělávali o 17,2 tis. Kč méně, než byla průměrná mzda všech zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním.

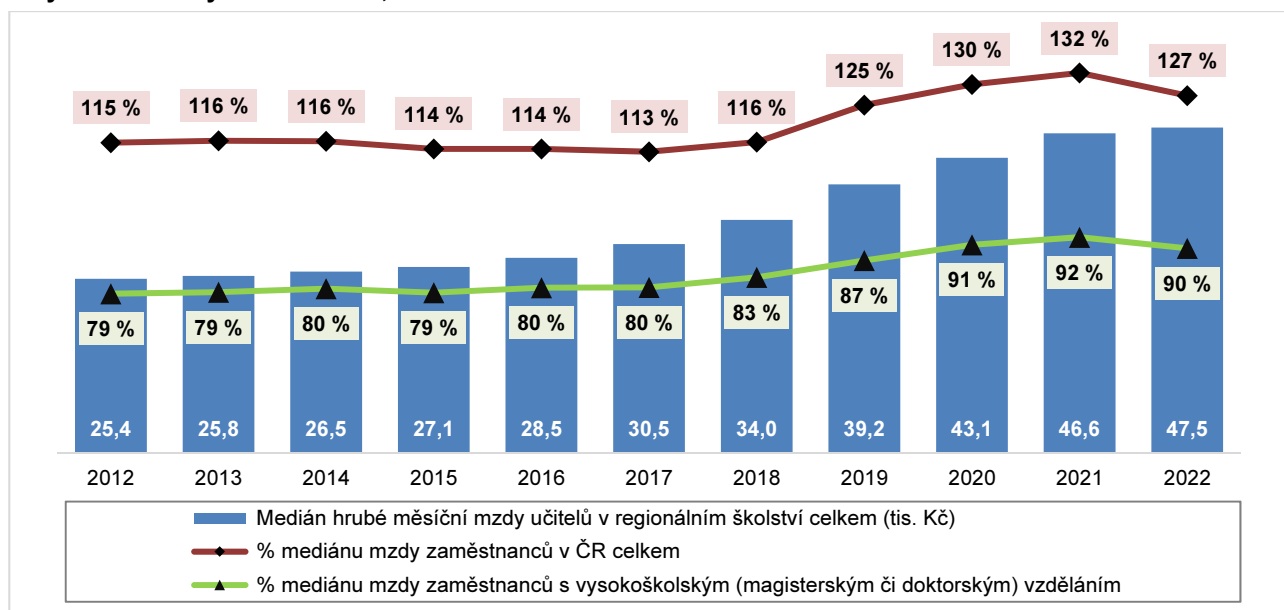
Učitelky v mateřských školách nedosahují ani na dvě třetiny platu zaměstnance s vysokoškolským vzděláním (61 % v roce 2022). Jejich kolegové učící na základních a středních školách v průměru pobírali 77 %, respektive 78 % této částky. V případě učitelek v mateřských školách s dokončeným magisterským vysokoškolským vzděláním (11 % z učitelů mateřských škol v roce 2022), se jejich průměrné výdělky rovnaly 71 % průměrné mzdy zaměstnankyň s vysokoškolským vzděláním celkem.

MEDIÁN: Kromě údajů o průměrné mzdě obsahuje tato publikace ve své tabulkové příloze i podrobné údaje o mediánu mezd učitelů, který představuje hodnotu mzdy zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení; to znamená, že polovina hodnot mezd je nižší a druhá polovina je vyšší než medián.

Zatímco v roce 2022 činil mediánový plat či mzda všech zaměstnanců v České republice 37 418 Kč, medián výdělků učitelů v regionálním školství celkem byl o 10 047 Kč vyšší a dosáhl 47 492 Kč.

Pokud porovnááme výdělky učitelů s ostatními zaměstnanci, je třeba mít stále na paměti, že většina učitelů, s výjimkou učitelů mateřských škol a učitelů odborného výcviku na středních školách, má magisterské či doktorské vzdělání. V roce 2022 představoval medián výdělků osob s magisterským nebo doktorským titulem 52 903 Kč, což je částka o více než 15 000 Kč vyšší než byl medián mezd všech zaměstnanců v České republice. Ve srovnání s mediánem mezd zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním dosáhli učitelé na 90 % této částky, což je mírný propad oproti předchozímu roku, kdy tento poměr činil 92 %.

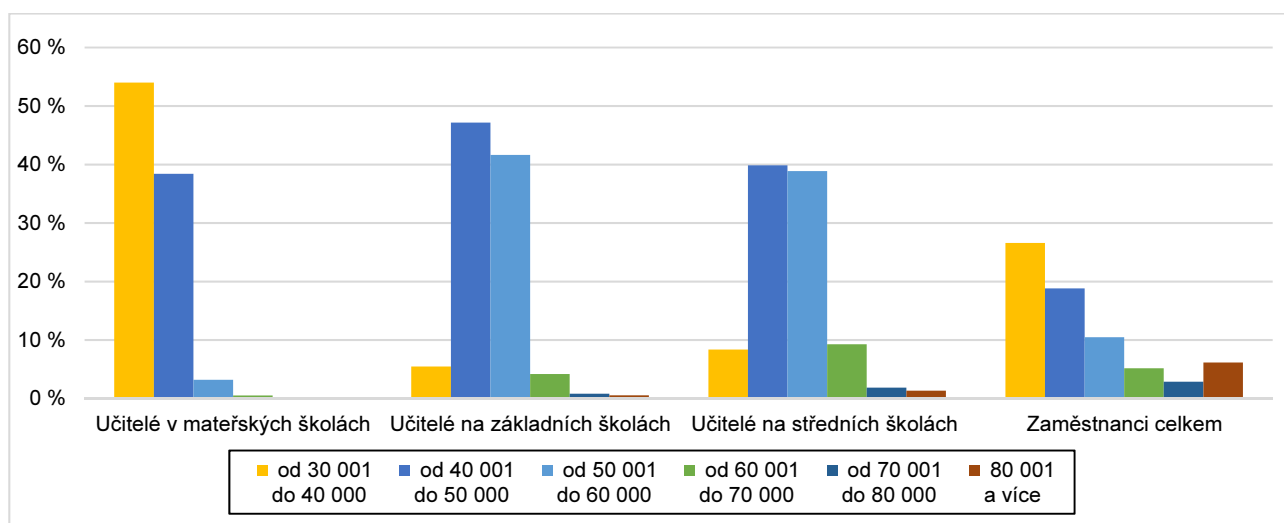
Graf 6: Srovnání mediánu mezd učitelů s mediánem mezd zaměstnanců celkem a zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním, 2012–2022

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Mediánová mzda učitelů se od jejich průměrné mzdy příliš neliší. Naopak u mezd všech zaměstnanců celkem je rozdíl mezi průměrem a mediánem daleko větší. Zatímco průměr je výrazně ovlivněn (směrem nahoru) malým počtem zaměstnanců s extrémně vysokými mzdami, na medián mají daleko menší vliv. Nicméně mezi učiteli jsou ti s extrémně vysokými mzdami skutečně vzácným úkazem, takže ani průměr není od mediánu nijak výrazně vychýlen. V roce 2022 byl jen o 240 Kč vyšší. U zaměstnanců celkem jsou úrovně jejich mezd rozloženy v celém spektru mzdových pásem, ale velká většina učitelů pobírá velmi podobné mzdy.

Graf 7: Podíly učitelů a zaměstnanců celkem v pásmech hrubých měsíčních mezd v roce 2022 (v %)

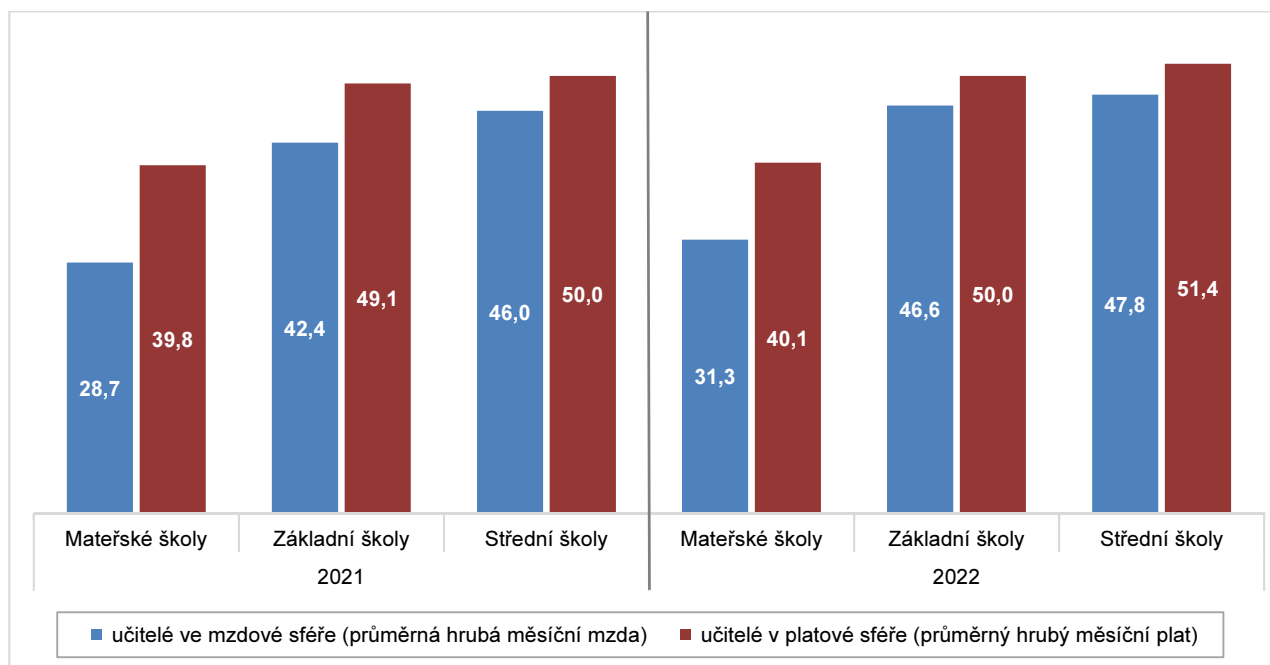
Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

O něco větší variability dosahují mzdy učitelů na středních školách, kde jako učitelé působí (zejména na středních odborných učilištích) také zhruba 19 % učitelů odborného výcviku, kteří pro výkon tohoto povolání nepotřebují vysokoškolské vzdělání. Učitelé odborného výcviku mohou mít pouze střední vzdělání s výučním listem v daném oboru doplněné pedagogickým studiem. Průměrná hrubá mzda učitelů odborného výcviku dosahovala přibližně 83 % mzdy učitelů odborných a všeobecných předmětů na středních školách.

3. Srovnání výdělků učitelů ve veřejných a soukromých školách

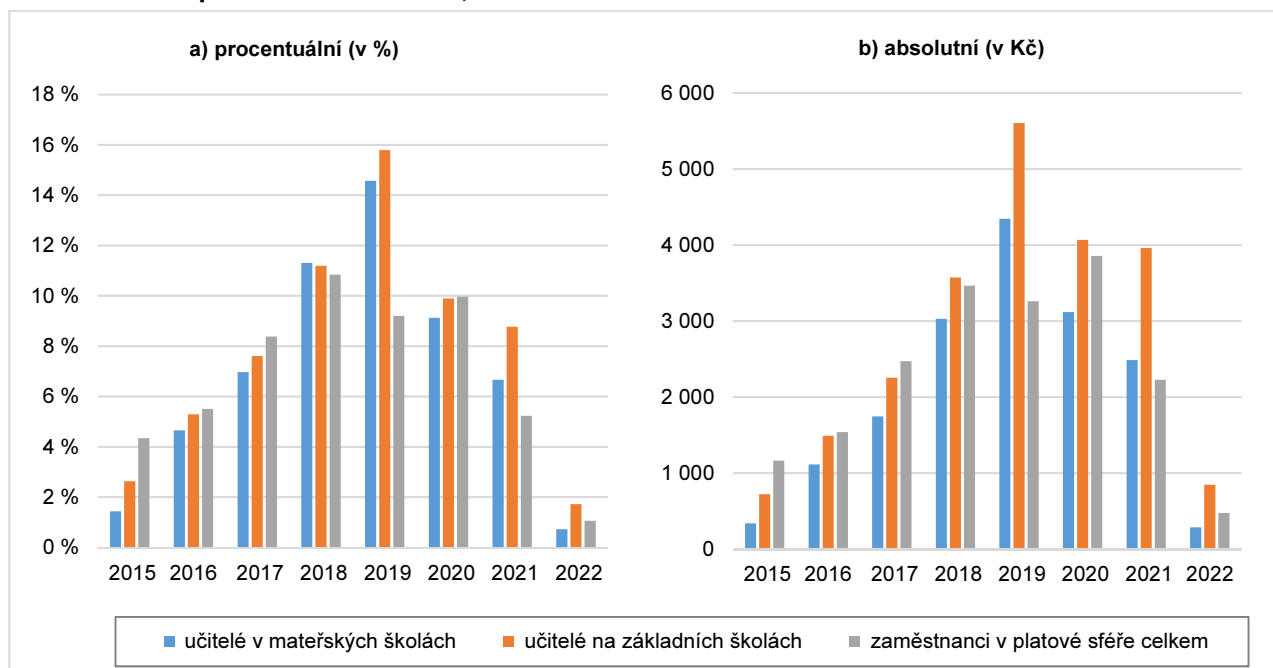
Naprostá většina (více než 90 %) učitelů pobírá za odvedenou práci plat, jinými slovy pracuje ve veřejných školách, jejichž zřizovatelem je obec, kraj či MŠMT. Učitelé v mateřských školách, kteří dostávají plat, jsou v průměru výrazně lépe finančně ohodnoceni ve srovnání s kolegy pracujícími za mzdu, zpravidla v soukromých školách (40,1 tis. Kč vs. 31,3 tis. Kč v roce 2022). Na středních školách byla mezi lety 2016 až 2018 situace opačná a více si vydělávali učitelé pracující za mzdu. Nicméně v roce 2019 se situace otočila a poslední čtyři roky byl v platové sféře meziroční růst větší než ve mzdové a celkově byly učitelé platy vyšší než mzdy (51,4 tis. Kč vs. 47,8 tis. Kč v roce 2022).

Graf 8: Srovnání výdělků učitelů ve mzdové a v platové sféře; 2021–2022 (tis. Kč)

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Mezi lety 2013 a 2017 bylo tempo růstu mezd učitelů v regionálním školství víceméně shodné s vývojem průměrné mzdy všech zaměstnanců celkem. Při porovnání platů učitelů působících na veřejných školách s platem všech zaměstnanců rostly ty učitelé mezi lety 2013 až 2017 pomaleji. Naopak v letech 2018 až 2021 byl nárůst dynamičtější u platů učitelů. V těchto letech vzrostl průměrný měsíční plat učitelů veřejných škol v regionálním školství o 36 % (11,8 tis. Kč), zatímco v celé platové sféře byl nárůst 26 % (9,3 tis. Kč). V roce 2022 byl meziroční nárůst nejvyšší u učitelů na základních školách, u učitelů v mateřských školách byl naopak nižší než v případě zaměstnanců v platové sféře celkem.

Graf 9: Meziroční změny průměrných hrubých měsíčních platů učitelů veřejných škol v porovnání se zaměstnanci v platové sféře celkem, 2015–2022

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

4. Mzdy učitelů podle pohlaví

V roce 2022 zastávaly osm z deseti učitelkých pozic v regionálním školství ženy. Největší převaha žen je v mateřských školách a na prvním stupni základních škol. V minulém školním roce učilo v mateřských školách 267 mužů, při jejich přepočtu na plné úvazky se tak muži podíleli 0,7 % na všech učitelích mateřských škol. Zatímco na prvním stupni činil podíl mužů mezi učiteli pouhých 6 %, na stupni druhém tvořili již zhruba čtvrtinu a na středních školách 40 %. V roce 2022 bylo z 1 000 zaměstnankyň 61 zaměstnáno jako učitelka v regionálním školství, v případě mužů bylo učitelem 13 z 1 000 zaměstnanců. V případě žen dokonce každá pátá zaměstnankyně s vysokoškolským vzděláním pracovala jako učitelka.

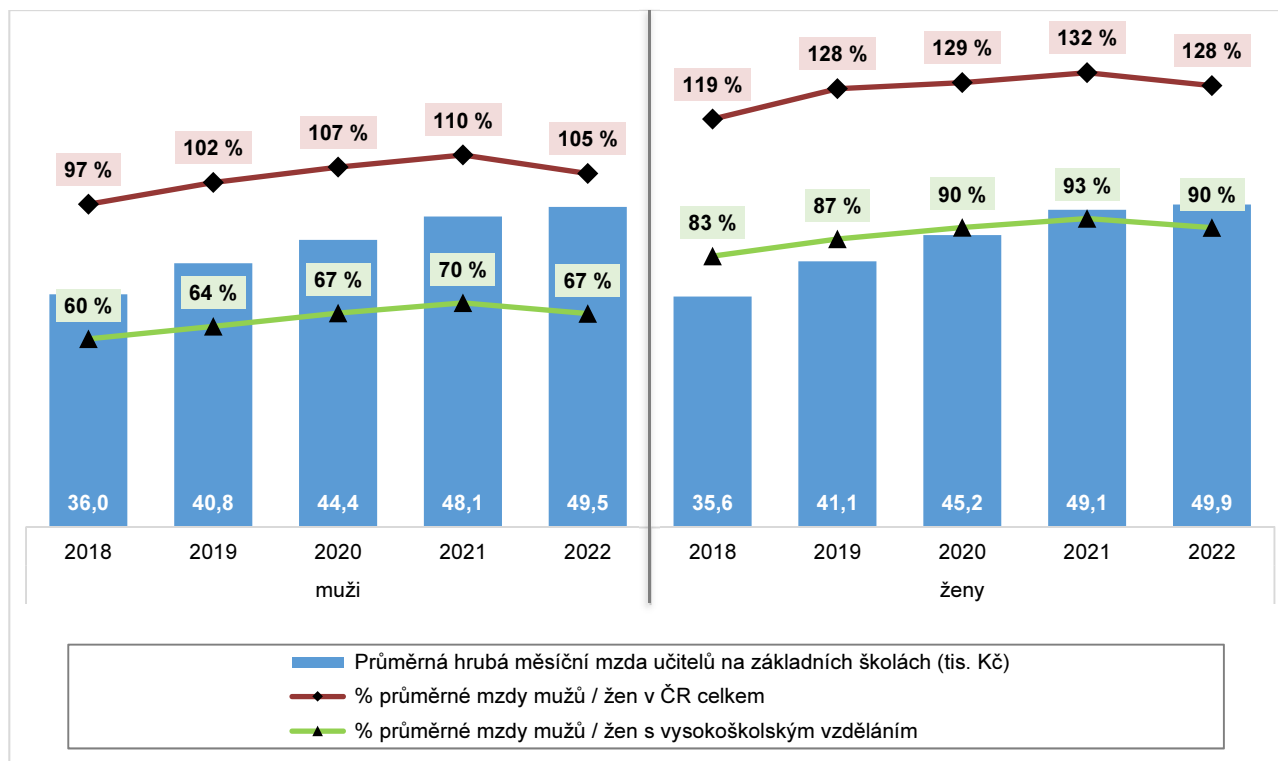
Vyšší podíl žen na učitelích má vliv na výši mezd i ve spojení s dalšími socio-demografickými faktory. Ženy například častěji odcházejí v nižším věku na rodičovskou dovolenou. Tyto ženy nižšího věku, a tedy s nižší mzdou dle délky praxe, proto dočasně z dat „zmizí“⁴ a nestahují tak hodnotu průměrné mzdy za všechny ženy učitelky směrem dolů. Mateřská i rodičovská dovolená se jim přitom započítává do tzv. započitatelné praxe, tím pádem negativně neovlivní jejich tabulkovou mzdu podle délky praxe ve vyšším věku. Naopak učitelé muži se častěji než ženy v nejproduktivnějším věku (kolem 35 let) např. stávají řediteli škol a mizí tak z údajů o učitelích. V datech pak chybějí učitelé muži s delší praxí (a tedy vyšším tabulkovým platem), kteří by naopak průměr za muže táhli směrem nahoru. Více mzdám učitelů dle věku věnuje další kapitola.

Učitelky na základních školách v roce 2022 dosáhly v průměru na 49,9 tis. Kč, učitelé muži na 49,5 tis. Kč. Na středních školách, kde je podíl mužů nejvyšší, učitelky braly 51,4 tis. Kč a učitelé 50,2 tis. Kč.

V roce 2022 dosáhla průměrná mzda učitelek na základních školách 128 % průměrné mzdy všech zaměstnankyň v Česku, v roce 2017 byl tento podíl 117 %. Při srovnání s průměrnou mzdou zaměstnankyň s vysokoškolským vzděláním dosahuje tento ukazatel nižších hodnot. V roce 2022 si učitelky v průměru vydělaly o 10 % (5 360 Kč) měsíčně méně, než byla průměrná mzda všech zaměstnankyň s vysokoškolským vzděláním celkem. Před pěti lety to bylo o 20 % (8 016 Kč) méně.

⁴ Ve veřejných školách je 39 % mužů do 40 let, zatímco žen pouze 25 %.

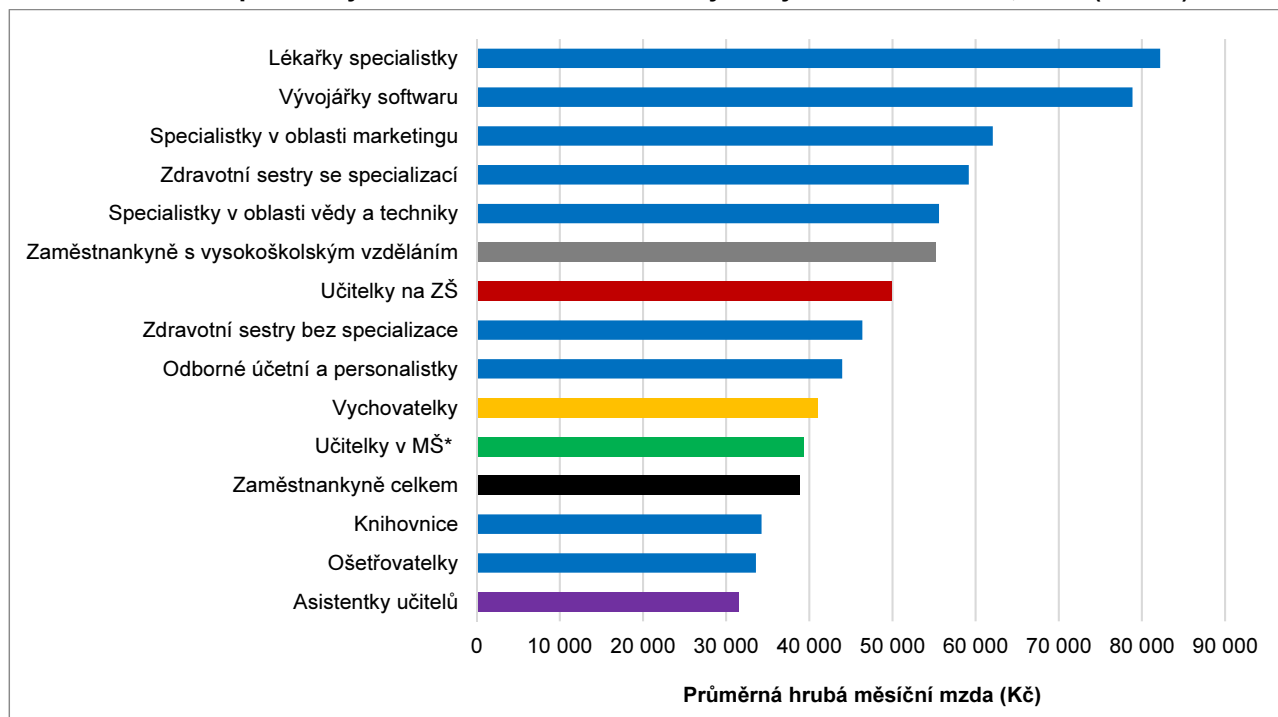
Graf 10: Srovnání průměrných mezd učitelů mužů a žen na základních školách, 2018–2022 (tis. Kč; %)

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

V porovnání s jinými ženami zaměstnanými mimo školství si učitelky na základních školách v minulém roce v průměru vydělaly například o 39 % (32 tis. Kč) méně než lékařky specialistky, o 37 % (29 tis. Kč) méně než vývojářky softwaru a o 16 % (9 tis. Kč) méně než zdravotní sestry se specializací. Naopak jejich průměrná mzda v roce 2022 byla jen o málo vyšší než zdravotních sester bez specializace, o polovinu (16 tis. Kč) vyšší než mzda ošetřovatelek a téměř dvojnásobná v porovnání s prodavačkami.

Graf 11: Srovnání průměrných mezd učitelek a žen ve vybraných zaměstnáních, 2022 (tis. Kč)

* s vysokoškolským vzděláním

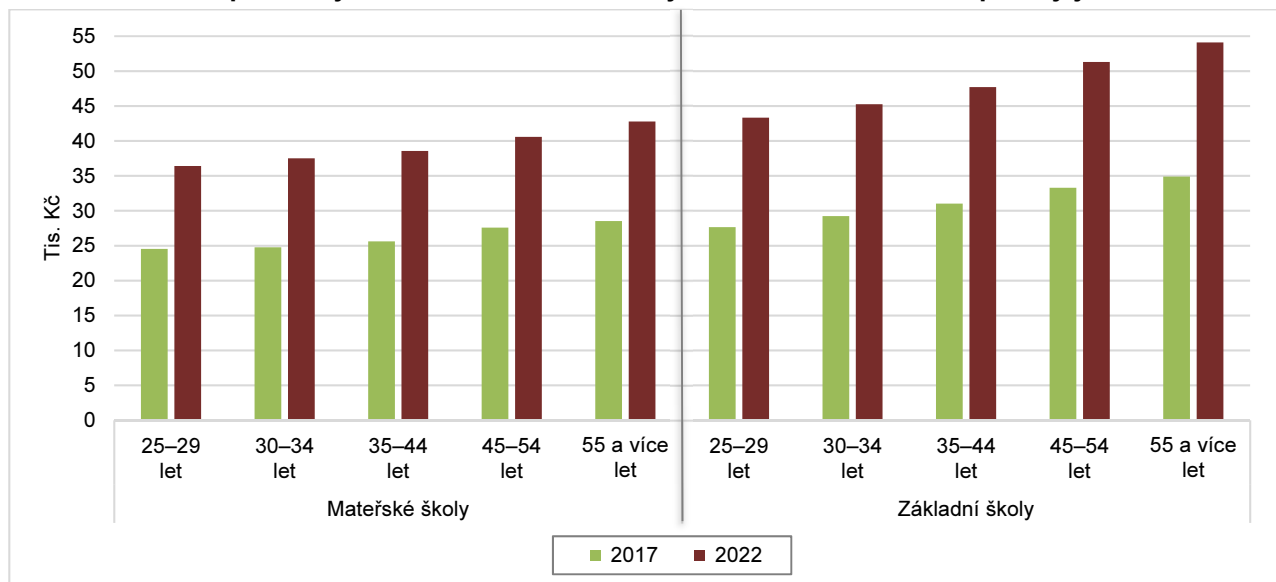
Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

5. Mzdy učitelů podle věku

Mzda, kterou učitelé pobírají, **roste s věkem**, resp. **delší dobou praxe** (maximálně do 32 let praxe). Učitelé v regionálním školství mladší 30 let, tedy ti s nejkratší praxí, v roce 2022 pobírali v průměru 40,9 tis. Kč. Jejich kolegové starší 55 let vydělávali o cca 11 tis. Kč více. Největší nominální růst mezd mezi roky 2017–2022 zaznamenali učitelé na středních školách ve věkové kategorii 55 a více let. Polepšili si v průměru o 19,7 tis. Kč na 53,7 tis. Kč. Učitelé v této věkové kategorii jsou obvykle již v nejvyšším platovém stupni, kde tarify rostly nejvíce. I přes o něco nižší tempo růstu však v této věkové kategorii v roce 2022 brali více učitelé na základních školách (54,1 tis. Kč), což je o 11,3 tis. Kč více než u jejich kolegů v mateřských školách.

Graf 12: Srovnání průměrných mezd učitelů v mateřských a základních školách podle jejich věku

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

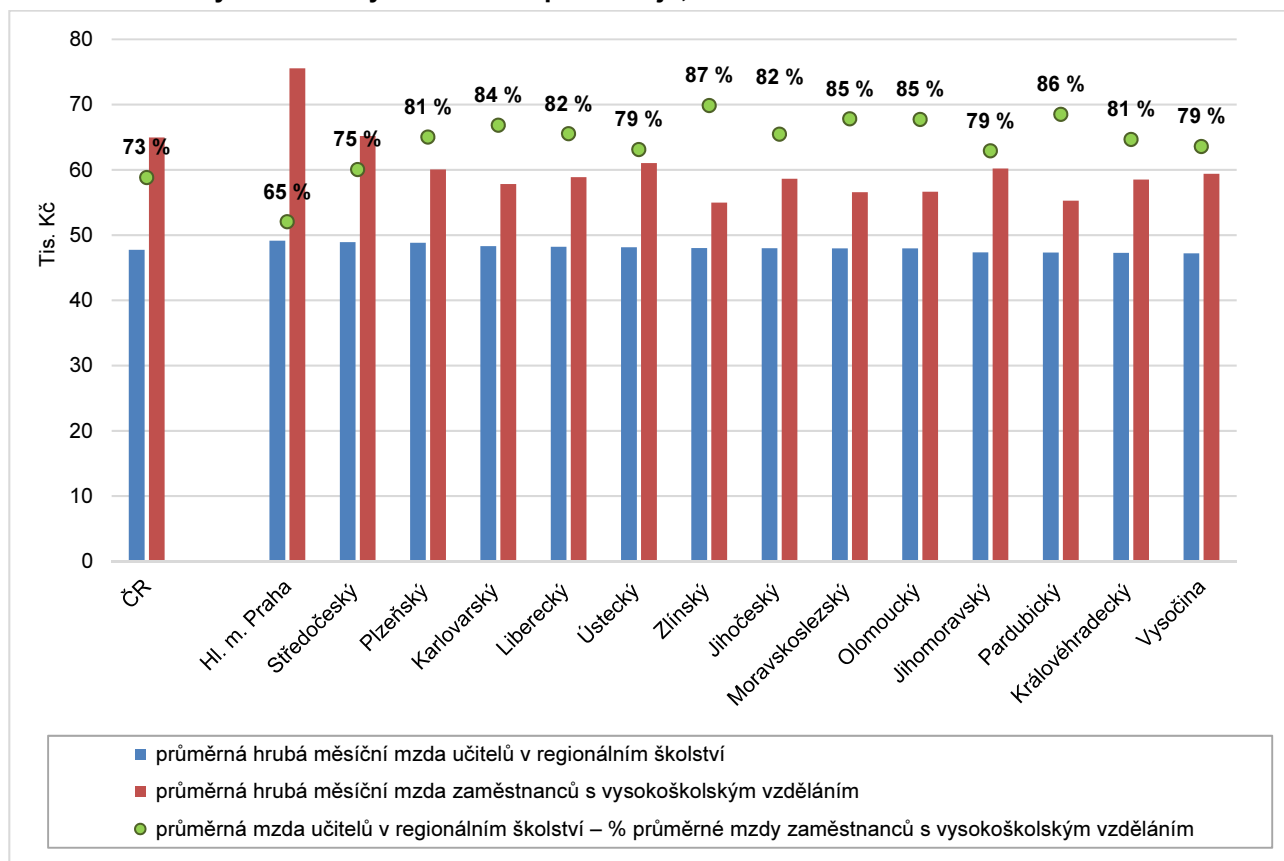
Naopak nejmenšího absolutního nárůstu se mezi roky 2017 a 2022 dočkaly učitelky v mateřských školách ve věkové skupině 25–29 let, a sice o 11,8 tis. Kč. V roce 2022 dosáhla jejich hrubá měsíční mzda 36,4 tis. Kč v porovnání např. s 43,3 tis. Kč u učitelů ve stejném věku na základních školách, nebo s 43,2 tis. Kč na středních školách.

6. Regionální srovnání

Co se týče **srovnání** mezd učitelů v jednotlivých **krajích ČR**, jsou, vzhledem k drtivé většině učitelů pracujících ve veřejných školách odměňujících podle jednotných platových tabulek, rozdíly minimální. Nejlépe si v roce 2022 vedla Praha s průměrnou hrubou měsíční mzdou učitelů 49,1 tis. Kč. Nejnížší mzdy v roce 2022 brali v průměru učitelé v Královéhradeckém kraji (47,3 tis. Kč) a v kraji Vysočina (47,2 tis. Kč).

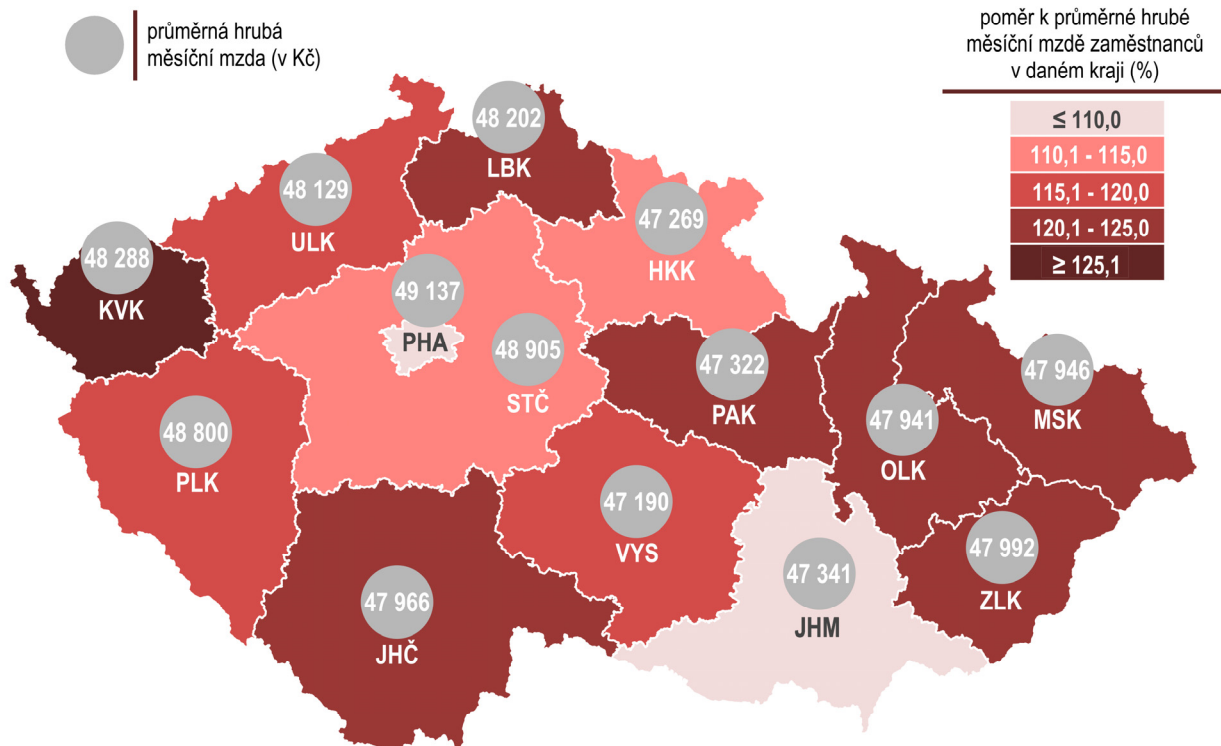
V posledních třech letech je rozdíl mezi jednotlivými kraji výrazně menší, než tomu bývalo dříve. Zatímco v roce 2019 představoval rozdíl dvou extrémních hodnot 4,6 tis. Kč, v roce 2022 se mzdy učitelů ve všech krajích vešly do rozmezí 1,9 tis. Kč. Ačkoliv učitelé v Praze, s výjimkou roku 2020, dlouhodobě pobírají nejvyšší mzdy, v roce 2022 dosáhli na 91 % průměrné hrubé měsíční mzdy všech pražských zaměstnanců. Praha tak byla jediným krajem, kde učitelé pobírali nižší mzdu, než byl krajský průměr za všechna odvětví, a to poměrně výrazně v porovnání s ostatními kraji. Naopak v Karlovarském kraji průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v regionálním školství dosáhla 129 % průměrné celokrajské mzdy v národním hospodářství.

Graf 13: Průměrná hrubá mzda učitelů v regionálním školství v porovnání k průměrné hrubé mzdě zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním podle krajů, 2022

Pozn.: vysokoškolské vzdělání zahrnuje magisterský a doktorský stupeň
Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Kartogram 1: Průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v regionálním školství v krajích ČR, 2022

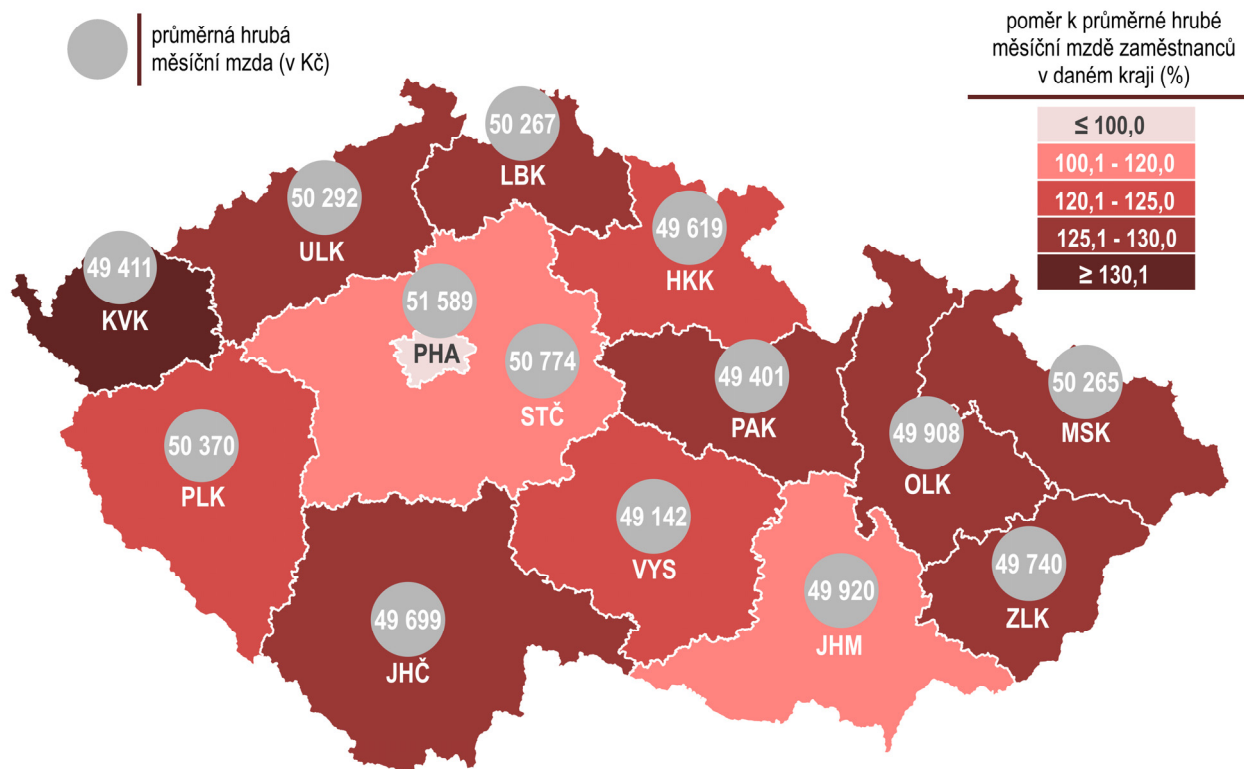

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Mezi učitelkami v **mateřských školách** nejvíce pobíraly učitelky v Plzeňském a Jihočeském kraji (40,5 a 40,4 tis. Kč). Naopak nejméně (38,6 tis. Kč) v průměru vydělávaly učitelky ve školách v Jihomoravském kraji. Průměrná hrubá měsíční mzda učitelek v jihomoravských mateřských školách odpovídala 90 % průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců v Jihomoravském kraji v roce 2022, což byla nejhorší bilance ze všech krajů. Naproti tomu v Karlovarském kraji představovala mzda učitelek v mateřských školách 105 % ve srovnání s krajským průměrem.

Kartogram 2: Průměrná hrubá měsíční mzda učitelů na základních školách v krajích ČR, 2022

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Nejvyšší mzdy učitelů **na základních školách** měli až do roku 2020 učitelé v Praze. Ale zatímco v ostatních krajích mezi lety 2019 a 2020 mzda učitelů vzrostla o 3,5 až 6,1 tisíc Kč, tak pražským učitelům se v průměru zvýšila o pouhých 746 Kč. V roce 2021 se však již hodnota, o kterou se meziročně mzdy pražských učitelů zvýšily (o 3,2 tis. Kč), výrazněji neodlišovala od ostatních krajů. Nejvyšší průměrnou hrubou měsíční mzdou v roce 2022 tak opět dostávali učitelé na základních školách v Praze (51,6 tis. Kč), nejméně naopak vydělávali učitelé v kraji Vysočina (49,1 tis. Kč). Ve srovnání s krajskou průměrnou hrubou mzdou všech zaměstnanců však pobírali nejvíce učitelé v Karlovarském a Zlínském kraji (132 % a 128 %) a učitelé v Praze naopak nejméně (96 %).

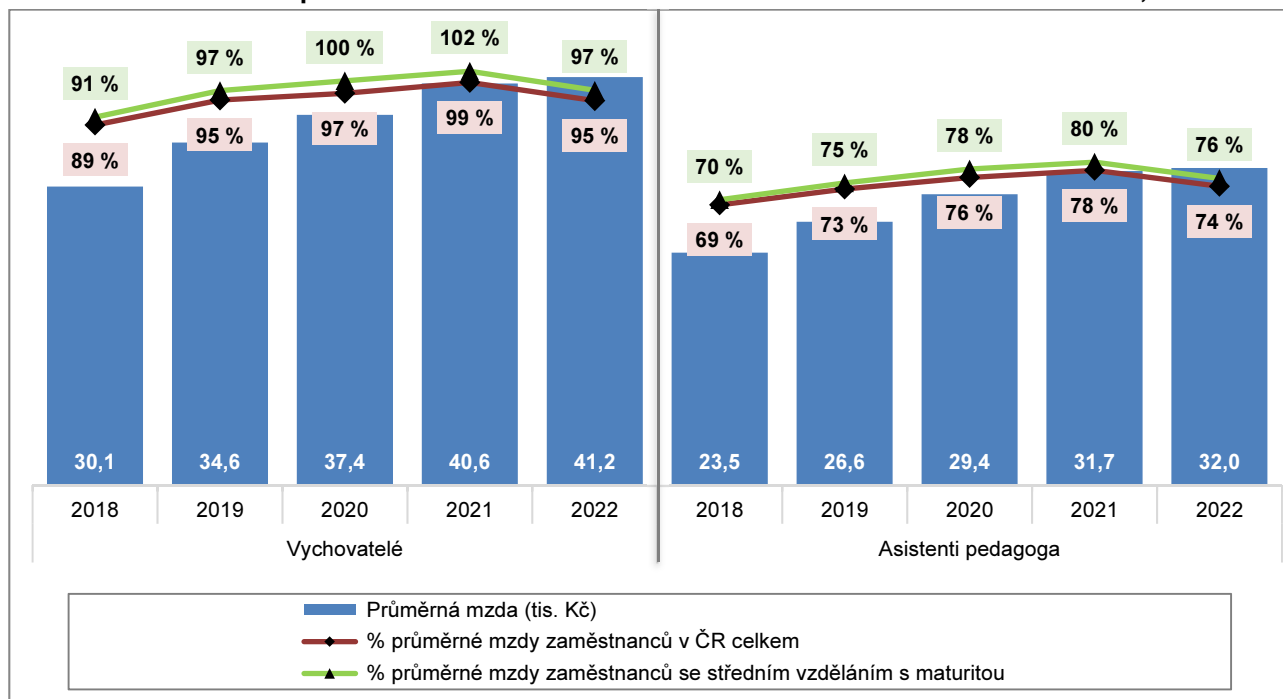
Obdobná situace je patrná u **středních škol**. Mezi výtěžky učitelů opět až do roku 2019 dominovala Praha, ale v roce 2020 se propadla až na třetí příčku. V roce 2022 nejvyšší průměrnou hrubou mzdou měli učitelé na středních školách ve Středočeském kraji (54,2 tis. Kč), naopak nejnižší průměrný výtěžek učitelů na středních školách (49,3 tis. Kč) vykazoval Pardubický kraj. Učitelé v Karlovarském kraji pobírali 140 % toho, co všichni tamní zaměstnanci celkově, naopak jejich kolegové v hlavním městě dosáhli jen na 99 % průměrné mzdy pražských zaměstnanců.

7. Mzdy asistentů pedagoga a vychovatelů

Kromě údajů za učitele byly zpracovány i údaje o struktuře mezd vychovatelů a asistentů pedagogů. Jejich výtěžky jsou v průměru nižší než výtěžky učitelů. Průměrná mzda vychovatelů v roce 2022 činila 41 200 Kč, nedosáhli tedy na průměrnou mzdu všech zaměstnanců celkem (95 %). Průměrná mzda asistentů pedagoga byla ze všech sledovaných pedagogických pracovníků výrazně nejnižší, 32 027 Kč znamenalo 74 % průměrné mzdy všech zaměstnanců.

Vychovatelé musí mít středoškolské vzdělání s maturitou zaměřené na přípravu vychovatelů nebo příslušně zaměřené vysokoškolské vzdělání. Větší část vychovatelů má středoškolské vzdělání a v porovnání se všemi středoškolsky vzdělanými zaměstnanci dosahují 98 % jejich průměrné mzdy. Vychovatelé se středoškolským vzděláním přitom mají dlouhodobě vyšší průměrné výdělky než ti, kteří mají bakalářské vzdělání. To může souviset s delší dobou praxe (a tedy vyšším stupněm platové tabulky) vychovatelů se středoškolským vzděláním. Nejvyšší průměrnou mzdu pak sice mají vychovatelé s magisterským nebo doktorským vzděláním, ale při porovnání se všemi takto vzdělanými zaměstnanci dosahují na 66 % jejich mzdy.

Graf 14: Srovnání průměrných mezd vychovatelů a asistentů pedagoga s průměrnou mzdou zaměstnanců celkem a průměrnou mzdou zaměstnanců se středním vzděláním s maturitou, 2014–2022

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

V současnosti jsou rozlišovány dvě úrovně odbornosti asistentů pedagoga – podle nich je odlišeno i požadované vzdělání. Pro vyšší úroveň činnosti musí mít asistent pedagoga střední vzdělání s maturitou a odpovídající pedagogické vzdělání, pro nižší úroveň stačí asistentovi pedagoga střední vzdělání s výučním listem nebo dokonce i jen vzdělání základní, podmínkou je absolvování kvalifikačního kurzu.

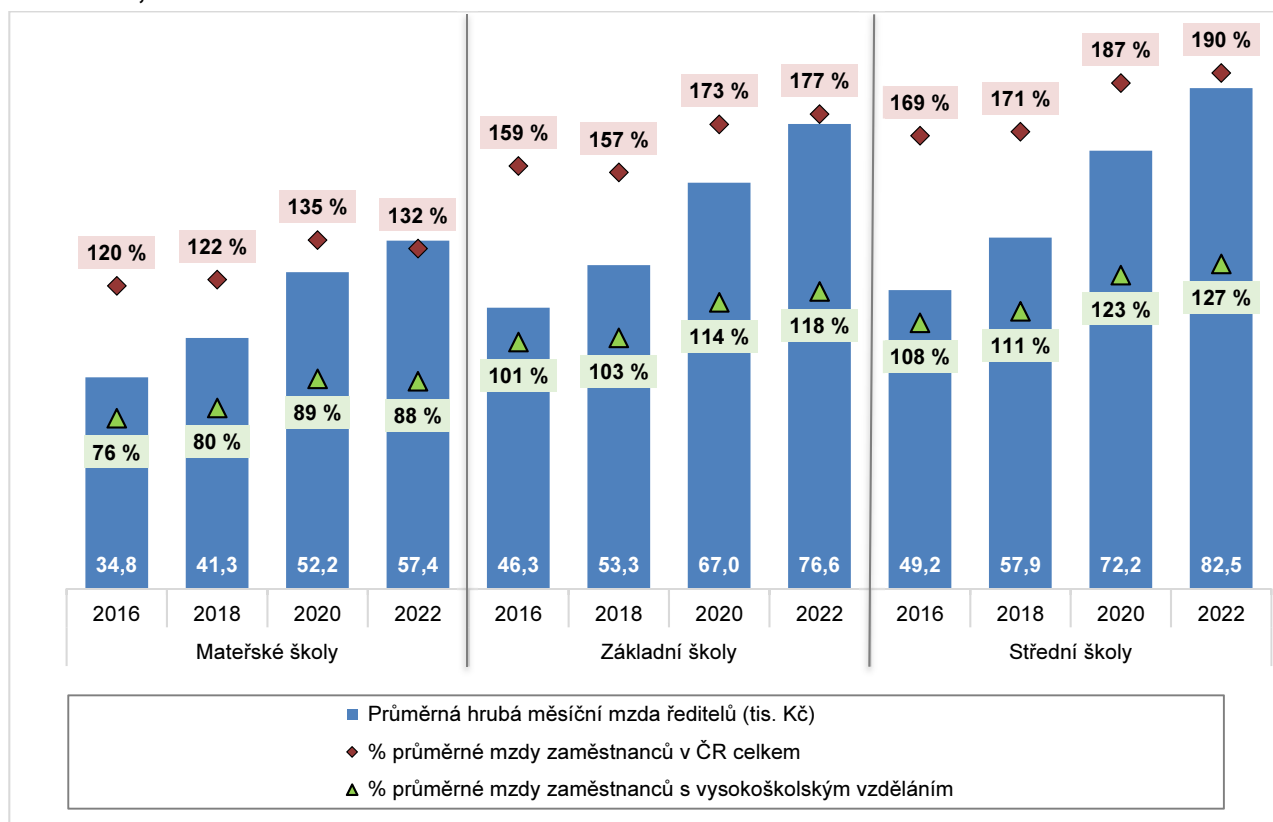
Lze konstatovat, že výše mezd asistentů pedagoga není téměř vůbec ovlivněna jejich dosaženým stupněm vzdělání. Rozdíl mezi průměrnou mzdou asistentů bez maturity a těmi s magisterským nebo doktorským vzděláním činil pouze 1 709 Kč, respektive 1 131 Kč v případě mediánu. Pokud jejich průměrné hrubé mzdy porovnáme se mzdou všech zaměstnanců s příslušným vzděláním, tak zatímco v případě zaměstnanců se středoškolským vzděláním bez maturity dosáhli asistenti pedagoga na 94 % jejich průměrné mzdy a na 76 % těch s maturitou, tak asistenti pedagoga s vysokoškolským vzděláním brali pouhých 51 % průměrné mzdy všech vysokoškoláků.

8. Mzdy řídicích pracovníků ve školství

Samostatnou kategorií představují platy řídicích pracovníků ve školství, mezi které zde patří ředitelé a jejich zástupci mateřských, základních a středních škol. Ředitelé a jejich zástupci jsou zodpovědní za kvalitu a efektivitu vzdělávacího procesu i za finanční řízení školy a její personální obsazení. Dle zákona o pedagogických pracovnících se ředitelem může stát pouze osoba s pedagogickou kvalifikací, nikoliv však nutně s pedagogickou praxí, postačuje praxe ve výkonu jiné řídicí činnosti. V případě veřejných škol musí ředitelé po nástupu do funkce absolvovat také speciální studium pro ředitele škol v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Finanční odměňování ředitelů škol se řídí stejnými pravidly jako u jiných pedagogických a ostatních pracovníků ve školství. Platové podmínky, včetně odměn, pak nastavuje orgán, který ředitele jmenoval, tedy např. obec nebo kraj. I proto se v praxi stává, že ředitelé mají nižší mzdy než jejich zástupci, které sami odměňují.

Graf 15: Srovnání mezd ředitelů škol se zaměstnanci celkem a zaměstnanci s vysokoškolským vzděláním, 2016–2022

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Na všech sledovaných stupních škol jsou mzdy ředitelů nad úrovní průměrné mzdy všech zaměstnanců v ČR, byť se značným rozdílem mezi řediteli mateřských (132 % průměrné mzdy) a středních škol (190 % průměrné mzdy). Pokud však jejich průměrné hrubé mzdy porovnáme se mzdou všech zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním, tak zatímco ředitelé základních i středních škol stále s přehledem dosahují na 118 % a 127 % mzdy vysokoškoláků, tak ředitelé mateřských škol v roce 2022 nedosáhli ani na 90 % této mzdy. Ředitelé mateřských škol měli také celkově nejnižší nominální mzdy (57,4 tis. Kč) což je o 25,2 tis. Kč méně, než brali ředitelé středních škol.